

ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ УЙГУНЛИГИДА ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ИМКОНИЯТЛАРИ

Б.Э.Юсупов, ҚарМИИ катта ўқитувчisi

Э.Ю.Саттарова, ҚарМИИ талабаси

+99893-936-51-05 bekzod25@bk.ru

Кадрлар тайёрлаш миллий дастури XXI асрда Республикаизда таълим тизимини ривожлантириш истиқболини белгилаб берди. Бу муҳим хужжатда мамлакатимизда амалгам оширилаётган ислоҳатларнинг муваффақияти кўп жиҳатдан таълим тизимини тубдан янгилашга ва уни узлуксиз такомиллаштиришга боғлиқлиги таъкидланган. Шунингдек, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”да узлуксиз таълим тизимини фаолият олиб боришини таъминлаш соҳа тараққиётининг муҳим шароитларидан бири эканлиги қайд этилган.

Ўзбекистон Республикаси бугунги кунда жаҳоннинг турли минтақаларидаги мамлакатлар билан кенг қамровли яъни ижтимоий, иқтисодий, маданий ва илмий – техникавий алоқа ўрнатишга интилмоқда. Жамият ҳаётида туб ислоҳотлар олиб борилаётган бир шароитда янги технологиялардан фойдаланиш сирларини мукаммаллаштира оладиган замонавий ишлаб чиқариш ҳамда хизмат кўрсатиш тармоқларида самарали меҳнат қила оладиган миллий кадрларга талабнинг ортиши табиий. Ёшларни пухта билим олиши ҳамда замонавий соҳаларда фан асосларини чуқур эгаллашлари борасида хукуматимиз томонидан қатор чора-тадбирлар бўлди. Мазкур дастур талабларига кўра таълим – тарбия узвийликда олиб борилиши, уларнинг тизими ҳамда амалга ошириш йўлида барча имкониятлардан фойдаланиш назарда тутилади.

Чунончи, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”ни руёбга чиқаришни биринчи босқичда (1997-2001 йиллар) – “ўқув – услугубий мажмуаларнинг ҳамда таълим жараёнини дидактик ва ахборот таъминотининг янги авлодини ишлаб чиқиш ва жорий этиш”; иккинчи босқич (2001-2005 йиллар)да – “таълим муассасаларининг моддий – техника ва ахборот базасини мустаҳкамлашни давом эттириш, ўқув-тарбия жараёнини юқори сифатли ўқув адабиётлари ва илғор педагогик технологиялар билан таъминлаш”; учинчи босқич (2005 ва ундан кейинги йиллар)да – “таълим муассасаларининг ресурс, кадрлар ва ахборот базаларини янада мустаҳкамлаш ўқув – тарбия жараёнини янги ўқув-услубий мажмуалар илғор педагогик технологиялар билан тўлиқ таъминланиши” долзарб вазифалар қаторида белгиланган.

Республикаизда тайёрланаётган кадрлар ривожланган демократик давлатлар талаблари даражасида бўлиши, мамлакатимизда мутахассисларнинг малакавий даражаси жаҳон тажрибасида қабул қилинган

талабларга тўла жавоб бериши лозим. Шу ўринда таъкидлаш жоизки, бозор иқтисодиёти шароитида малакали рақобатбардош етук малакали кадрларни тайёрлаш олий ва ўрта-маҳсус таълим мининг асосий вазифаси ҳисобланади. “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”да белгиланган вазифалардан келиб чиқиб, мамлакатимизда муайян ишлар амалга оширилди. Таълим тизими тубдан ислоҳ қилинди, эски услубдаги ўқитиш тизими ўрнига замонавий педагогик технологиялар қўллашнинг педагогик асослари ишлаб чиқилди.

Педагогик технологиялар – таълим самарадорлигини ошириш учун қўлланиладиган ҳамда педагогика амалиёти ва назариясининг барча соҳалари билан ўзаро боғлиқ бўлган ўқитиш шакллари, методлари, воситалари, унга ёндашувлар, тизимлар, концепциялар, тенденциялар ва фояларнинг фикрлараро ўзаро бирикиб ягона мажмуа тарзида ифодаланишини билдиради.

Педагогик технологияларни таълим жараёнига тадбиқ этишдаги муаммолар ечими устида ишлаётган олимлар фикрича, Педагогик технология – бу нафакат ўқитиш усулларини ўзгартириш, балки таълим тизимига ахборот технологияларини қўллаш билан боғлиқ масалаларни ҳал этишга қаратилган технологиядир. Бу эса ўқитувчи ва ўқувчи-талабанинг белгиланган мақсаддан кафолатланган натижага ҳамкорликда эришишлари учун муҳим аҳамият касб этади.

Педагогик технология – умуман олганда, репродуктив дарс беришга асосланган бўлиб, ундаги ўқув жараёнини талабларга типик ҳолатлардаги ҳаракатларини эгаллашга йўналтирилган. Педагогик технологияда репродуктив билим бериш жараёнида дарс аниқ бўлакларга бўлинниб, ҳар бир бўлагида талабалар билиши шарт бўлган натижалар қўрсатилади. Ўқув материаллар дарс мақсадидан келиб чиқиб, модулларга бўлинган бўлади. Ҳар қайси модулга тест саволлари тузилади. Ўқув жараёни аниқ саволларга конкрет жавоблар топишга қурилган бўлиб, саволлар ва жавоблар ўзаро узвий боғлиқлиқда бўлиши натижасида бир бутунликда яъни, мажмуни ташкил қиласи. Мустақил Ўзбекистоннинг эркин фуқароларини шакллантиришда ҳалқ хўжалиги учун зарур бўлган маълум билим ҳажмига эга мутахассис ҳамда турли муаммоларга дуч келганда, мустақил изланиб, уларни ҳал қилиб кетадиган тадбиркор кишиларни тарбиялашда типик ҳаракатларга, репродуктив ва ностандарт вазиятлардан йўл топиб чиқиб кетишга ўргатувчи тадқиқот усуллари қотишмасидан ҳосил бўлиб, технологиялаштирилган интегратив услубдир. Уни педагогик технология дейилмокда.

Педагогик технологияларни ахборот технологиялари уйғунлигига ташкил этиш билан талабаларнинг материалларни тушунишдаги ёки идрок қилишдаги вақтлари қисқаради, фаол методларни қўллашдаги кўзланган мақсадга эришилади. Сабаби талаба ёшлар ахборот технологиялари асосида презентация қилинаётган материал мазмунини чуқур англаш етади.

Пировардида, интерфаол методлар қўлланилишидаги қайтар алоқа талабларни фаолликка етаклайди ва биз бу билан кўзланган мақсадга, яъни уларни фикр билдиришга, мустақил муаммо ечимини топишдаги иштирокини жадаллаштиришда, бевосита аудиторияда актив иштирокчига айланишга замин яратади.

Педагогик технологияларни ахборот технологиялари уйғунлигига ташкил этиш қўйидаги кенг имкониятларни яратишда муҳим ўрин тутади:

- ҳаётда жуда тез кечадиган жараёнларни, масалан, порохнинг ёниши, кимёвий унсурлар реакцияси, чақмоқнинг чақиши кабиларни секинлаштириб, аксинча секин кечадиган жараёнларни эса, масалан, ўсимликнинг униб чиқиши, металл каррозияси, муз кристалининг ҳосил бўлиши кабиларни тезлаштириб намойиш этади;
- инсон оёғи етмайдиган ерларни, масалан, денгиз ости дунёси, коинот жисмлари кабиларни аудитория шароитида намойиш этиш (фотосурат, кинолавҳалар ва х.к.);
- кўзга қўринмайдиган майда заррачалар (микроскоп окулияридан) тасвирни ойдинлаштириш;
- ҳужжатли материаллардан фойдаланиш
- ўтмишда бўлган воқеаларни тиклаб кўрсатиш ва х.к.

Демак, педагогик технологияларни ахборот технологиялари уйғунлигига таълим жараёнига қўллаш рақобатдош малакали кадрларни тайёрлаш учун асос бўлиб хизмат қиласи.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

Ўзбекистон Республикаси Қонунлари:

- 1.Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. Т. “Ўзбекистон”, 1997 йил 29 август.
- 2.Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури. Т. “Ўзбекистон”, 1997 йил 29 август.
- 3.Н.Х.Авлиёқулов, Н.Н.Мусаева. Педагогик технология. Дарслик. Тошкент, 2012 й.
- 4.Н.Н.Азизхўжаева. Педагогик технология ва педагогик маҳорат. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2003 й.